

We Lwowie, dnia 14. września 1908.

Aleg. 114

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy miasta Rzeszowa co do urządzenia wodociągu miejskiego.

Wysoki Sejmie!

Brak zdrowej wody dawał się oddawna dotkliwie odczuwać mieszkańcom Rzeszowa. Z broszury, wydanej w r. 1888 przez dra Józefa Barzyckiego, podówczas c. k. lekarza powiatowego w Rzeszowie, jak też ze sprawozdania miejskiego biura sanitarnego z dnia 10. września 1902 L. 11.348, okazuje się, że przeważna ilość studzien w Rzeszowie posiada zupełnie nieodpowiednią wodę do picia i gotowania, że w wodzie tej znaleziono znaczne ślady amoniaku i kwasu azotowego, tudzież wielką ilość chloru, pochodzącego najwidoczniej z wydzielin ludzkich. Dr. Barzycki doszedł na podstawie swych badań do wniosku, że mieszkańcy miasta Rzeszowa skazani są na używanie bardzo złej wody, która właściwie jest moczem o rozmaitem rozcieńczeniu. To też już w r. 1895 podjęto myśl zaprowadzenia wodociągów w Rzeszowie. Projekt ten przybrał jednak konkretniejsze formy dopiero w r. 1904, w którym Rada miejska na posiedzeniu w dniu 31. sierpnia uchwaliła upoważnić Magistrat wspólnie z komisją wodociągową do przeprowadzenia przedwstępnych robót i udzieliła w tym celu kredytu w kwocie 28.000 K. Magistrat powierzył przeprowadzenie studyów przygotowawczych inżynierowi Maślance, dodając mu do pomocy inż. Wierzbickiego. Na zaopatrzenie miasta w wodę źródłaną nie można było liczyć, ponieważ w całej okolicy niema znaczniejszych źródeł, wobec czego postanowiono zużytkować do tego celu wodę wglębną, gdyż badania geologiczne przeprowadzone w r. 1902 przez profesora dr. Wilhelma Friedberga doprowadziły do wyniku, że warunki pojawiania się tej wody w okolicach Rzeszowa są pomyślne, że istnieją widoki wyszukania jej w większej ilości. Wiercenia próbne rozpoczęto dnia 18. października 1904 w Słocinie i w Kielanówce, a następnie wykonano je w Niechobrzcu, na Maćkówce pod Rzeszowem, pod Czakajlem i w Zaczerwaniu. Komisja ekspertów, złożona z pp. nadradcy Ingardena, dyrektora Jaszczurowskiego i prof. Łomnickiego, której z końcem lipca 1905 przedłożono dotychczasowe wyniki studyów wodociągowych, uznała za odpowiedni do celów wodociągowych teren wodonośny, położony na części podgórze rzeszowskiego, rozciągającej się na północ od Zaczerwania pomiędzy Rudną a Jasionką.

Na podstawie opinii tej komisji przystąpiono w r. 1906 do wykonania próbnej studni w Rudnej i powierzono robotę p. Zygmuntowi Rodakowskiemu. Próbną studnię i otwory obserwacyjne zostały wykonane z końcem listopada, poczem zarządzono próbne pompowanie, które prowadzono nieprzerwanie przeszło

przez dwa miesiące i zbierano potrzebne daty. Rezultaty ilościowe wypadły dodatnio, a ponieważ także badania chemiczne i bakteryologiczne wykazały, że jakość wody jest dobrą, przeto z początkiem roku 1907 ukończono studia próbne, których koszt po dzień 19 sierpnia 1907 wynosi 57.288 K 76 h.

Projektowany wodociąg ma doprowadzić zdrową wodę w ilości wystarczającej dla 30.000 mieszkańców, reprezentacja miejska bowiem liczy się ze wzrostem ludności, która w r. 1907 wraz z ludnością Ruskiej wsi i Drabinianki wynosiła 22.000 mieszkańców.

Koszta budowy wodociągu, według kosztorysu generalnego, zestawionego przez inżyniera Maślankę, miałyby wynosić 2,307.894 kor. 73 h. Kosztorys ten wszelako — według opinii rzeczoznawców i komisji wodociągowej — jest obliczony za wysoko. W tym względzie podnieść należy, że na kosztą sieci miejskiej wstawiono w kosztorysie generalnym około 560.000 koron, na wykupno 42 hektarów gruntu około 200.000 kor. a na kosztą zaciągnięcia pożyczki około 130.000 K., że prócz tego znajdują się także pozycye jak interkalarya 4% od 1,940.017 kor. 43 hal., wynoszące 77.600 kor. Skoro się uwzględni, że sieć miejska projektowana jest w całym obrębie dzisiejszego Rzeszowa, że w początkach sieć w tych rozmiarach wykonaną być nie może, że nadto kosztą zaciągnięcia pożyczki obliczono za wysoko, że interkalarya odpadną, jeżeli wykonanie odda się w przedsiębiorstwo, to już na tych pozycyach zaoszczędzićby można kilkaset tysięcy koron. Koszta budowy zmniejszają się nadto dość znacznie wskutek proponowanych przez komisję ekspertów zmian generalnego projektu, a także wskutek odpowiedniej redukcji cen materiałów i robocizny, które w kosztorysie obliczono za wysoko z powodu zbytniego uwzględniania tendencji zwykłej cen. Po uwzględnieniu tych zmian kosztą budowy wodociągu nie powinny przekroczyć 1,400.000 koron.

Na pokrycie tych kosztów gmina będzie musiała zaciągnąć odpowiednią pożyczkę z pięćdziesięcioletnią amortyzacją, a spłata pożyczki wymagać będzie według relacji komisji wodociągowej rocznych rat amortyzacyjnych po 72.000 K, prócz kosztów ruchu i konserwacji zamierzonej inwestycji.

Ponieważ gmina nie może z dochodów własnych pokrywać takiego wydatku, dochody te bowiem nie wystarczają na inne zwyczajne potrzeby gminy i na ich pokrycie obok dodatku konsumcyjnego nałożyć musiała Reprezentacja miejska w r. 1908, 33%, dodatek do podatków bezpośrednich, przeto Rada miejska uchwalała z d. 2. września 1907, w należytych komplecie powziętą postanowiła na pokrycie rat zaciągnąć się mającej pożyczki zaprowadzić w gminie 5 procentowy podatek gminny czynszowy od fasyonowanych czynszów najmu na cały czas opłaty pożyczki to jest na lat 50. Nadto uchwalała Rada miejska na wzór innych miast zaprowadzić przymus połączenia domów z wodociągiem, oraz ustanowić opłaty za użytkowanie wody. Na tem samem posiedzeniu uchwalono też projekt odnośnej ustawy.

Rada powiatowa w Rzeszowie uchwalała z d. 6. czerwca 1908 zatwierdziła powyższe uchwały Rady miejskiej, proponując jedynie drobne zmiany w tekście projektu ustawy.

Przy obliczeniu wydatności 5% podatku gminnego od czynszów najmu według sprawozdania komisji wodociągowej, wzięto za podstawę wykaz urzędu podatkowego w Rzeszowie L. 1559/99 zeznanego i sprawdzonego czynszu najmu budynkowy, położonych w obrębie gminy m. Rzesowa i Ruskiej wsi na okres wymiarowy 1901, stwierdzający, że przeciętny przychód czynszowy brutto w Rzeszowie wynosił 923.399 K. 76 h. zaś w Ruskiej wsi 79.025 K, czyli razem 1,002.424 K 76 h. Dochód zatem z 5% podatku gminnego wynosić będzie 50.121 K. 23 h. rocznie. Jeżeli się uwzględni, że w przeciągu lat 6 od czasu zeznanego czynszu do czasu obecnego — względnie w przeciągu lat 10 tj. do czasu, kiedy przypuszczalnie wodociąg oddanym zostanie na użytek publiczny, wysokość czynszu przynajmniej o 20% się podwyższy, to dochód z samego podatku wodociągowego wynosić będzie o 10.024 K 24 h. więcej tj. 60.145 K 47 h., a doliczywszy do tego opłaty za spożycie wody w budynkach niepodlegających podatkowi domowo-czynszowemu, tudzież opłaty za zużycie wody w zakładach przemysłowych, otrzyma się dochód w kwocie siedmdziesięciu kilku tysięcy koron, tak, że po po-

trąceniu wydatku na koszt utrzymania i administracji wodociągów tudzież pewnej części dochodu, odpadającej ze względu na potrzebę przyznania ulg ludności uboższej, pozostanie jeszcze taka kwota, która wystarczy na amortyzację i oprocentowanie kapitału inwestycyjnego. Ewentualny niedobór gmina pokryje z własnych dochodów, odpadnie bowiem wydatek, jaki obecnie ponosi na sprowadzanie wody do skrapiania ulic, placów, dla straży pożarnej, dla szpitala i domu ubogich, tudzież na utrzymanie studzien publicznych.

Uchwalony przez Radę miejską projekt ustawy wodociągowej opiera się na zasadach, obowiązujących już odnośnych ustaw w miastach Białej, Krakowie, Podgórzu, Tarnopolu, Lwowie i Bochni.

C. k. Rząd, zawiadamiając Wydział krajowy o udzieleniu Najwyższej Sankcyi projektowi ustawy wodociągowej dla m. Bochni, wyraził zapatrywanie, że zezwalanie na pobór opłat gminnych na pięćdziesięcioletni okres czasu nie jest wskazane i że w przyszłych projektach ustaw należałoby od tej praktyki odstąpić. Gdy jednak instytucye finansowe, które udzielają pożyczek inwestycyjnych z pięćdziesięcioletnim terminem amortyzacji, upatrują gwarancję i pewność pożyczki w ustawowym zabezpieczeniu dochodów na ten okres i w przeciwnym razie gmina natrafiłaby na nieprzewidywane trudności Wydział krajowy proponuje przyznanie gminie m. Rzeszowa prawo poboru podatku wodociągowego, oraz wymienionych wyżej opłat na przeciąg lat 50, w przypuszczeniu, że c. k. Rząd w tym wypadku odstąpi od swego życzenia.

Na podstawie przedstawionego stanu rzeczy, uznając potrzebę i doniosłą korzyść, jaką mieszkańcy gminy odniosą z wodociągu, oraz stwierdzając konieczność otwarcia gminie nowego źródła dochodu na pokrycie połączonych z tą inwestycją wydatków — Wydział krajowy wnosi:

*/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony */. projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S^t. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

U S T A W A

z dnia . . . o obowiązku właścicieli domów w król. wol. mieście Rzeszowie połączenia swoich domów z miejskim wodociągiem, tudzież o zezwolenie tej gminie na pobór podatku gminnego od czynszów, najmu i opłat gminnych na urządzenie, utrzymanie i rozszerzenie wodociągu miejskiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodömeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Każdy właściciel domu, położonego w obrębie gminy król. wol. miasta Rzeszowa, obowiązany jest po otwarciu miejskiego wodociągu w dotyczącej ulicy lub dotyczącym placu połączyć dom swój z tym wodociągiem. Połączenie domów z miejskim wodociągiem ma nastąpić podług przepisów regulaminu technicznego (§. 9.) i wykonane być może tylko przez osoby posiadające do tego uzdolnienie w myśl przepisów ustawy przemysłowej.

§. 2.

Połączenie domów z miejskim wodociągiem ma nastąpić najpóźniej w przeciągu 2 lat po otwarciu wodociągu w odnośnej ulicy lub odnośnym placu. Jeśli właściciel nie wykona tego połączenia w tym terminie, może gmina wykonać je na jego koszt i stratę. — Domy, które powstaną dopiero po otwarciu wodociągu, mają być z nim połączone przed wydaniem konsensu na zamieszkanie lub użytkowanie.

§. 3.

Koszta doprowadzenia wody do wodociągu miejskiego aż do granicy realności, ponosi gmina miasta Rzeszowa, koszt zaś dalszego połączenia i wewnętrznego urządzenia ponosi właściciel realności, gmina jednak wykonuje część tego połączenia od granicy realności aż do odległości 1 mtr. poza wodomierz na koszt właściciela. W domach, w których na razie nie będzie wodomierzy, orzeknie Magistrat, jak daleko część tego połączenia od granicy realności Gmina wykona na koszt właściciela.

§. 4.

Od obowiązku, określonego w §. 1. ustęp pierwszy, może uwolnić Magistrat tych właścicieli domów, którzy w przeciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy wykażą się poświadczeniem zakładu upoważnionego przez władzę do badania środków spożywczych, że woda w ich studniach jest zdrową, o ile te studnie przed wejściem w życie tej ustawy istniały. — Uwolnienie to może jednak Magistrat odwołać, jeżeli przy następnem badaniu wody okaże się, że stała się niezdrową. (Koszta ponownego badania wody ponosi gmina, jeżeli woda uznana zostanie za zdrową, zaś właściciel domu, jeżeli woda uznana zostanie za niezdrową.) Gdy koszt połączenia w stosunku do wartości domu, o ile powstał przed wejściem w życie ustawy, będą za wysokie, może Rada miejska uwolnić od obowiązku w §. 1. ust. 1. określonego, jeśli dostateczne zaopatrzenie domu w zdrową wodę jest zapewnione, czy to z powodu bliskości studni publicznej, czy też w inny sposób. Na żądanie właścicieli i po zbadaniu stosunków miejscowych, może Rada miejska również zezwolić na urządzenie kosztem właściciela i dla zakładów przemysłowych lub kolonii robotniczych, położonych w obrębie gminy, stosownej liczby studzien wodociągowych, zamiast połączenia poszczególnych domów z wodociągiem miejskim. Przeciwnie omówionym w tym paragrafie uchwałą Magistratu i Rady miejskiej nie przysługuje prawo wnoszenia rekursu.

§. 5.

Na pokrycie kosztów urządzenia, utrzymania i administracji wodociągu miejskiego, tudzież rozszerzenia sieci rur wodociągowych, przysłuża gminie król. wol. miasta Rzeszowa prawo pobierania przez lat pięćdziesiąt, licząc od dnia oddania wodociągu na użytek publiczny, od budynków w obrębie gminy się znajdujących: a) podatku gminnego aż do wysokości 5%, od zeznanego przez Władzę sprawdzonego czynszu najmu lub wartości czynszowej, b) opłaty za spotrzebowanie wody w budynkach nie podlegających podatkowi domowo-czynszowemu, jak np. w budynkach rządowych, krajowych, miejskich, dworcach kolejowych itp., według ceny jednostkowej ustanowionej w taryfie, c) opłaty stosownie do ceny jednostkowej za jeden metr sześcienny wody podług taryfy, za użycie wody do celów przemysłowych, jako to: łaźni, hoteli, kawiarni, ogrodów i t. p. jako też (opłaty stosownie do ceny jednostkowej za 1 m³ wody podług taryfy za nadmiar użytej w roku wody t. j. ponad ilość, której wartość podług ceny taryfowej odpowiada opłacanemu podatkowi wodociągowemu). Podatek gminny od czynszów a) i opłaty b), c) nie obciążają realności położonych przy ulicach i placach, przy których na razie nie będą umieszczone rury wodociągowe, dopóki to nie nastąpi. Od podatku gminnego a) może Rada gminna uwolnić tych lokatorów, którzy płacą czynsz nie przenoszący 100 koron rocznie. Odpisanie rządowego podatku domowo-czynszowego dlatego, że mieszkanie stało próżne, pociąga za sobą uwolnienie od podatku gminnego w a).

§. 6.

W granicach oznaczonych § 5) a) i po uwzględnieniu dochodu z opłat (§ 5 b. i c.) ma Rada miejska ustanowić co rocznie wysokość gminnego podatku (§ 5 a).

§. 7.

Podatek gminny (§ 5. a) i opłaty za używanie wody (§ 5. b. i c.) ponosić mają lokatorowie, względnie używający wody. Za podatek gminy §. 5 a. odpowiadają gminie bezpośrednio właściciele realności z prawem regresu do swych lokatorów. Opłaty zaś za używanie wody (§ 5 b i c.) ściągane będą wprost od pobierających wodę, lub od tych, na których żądanie zakład wodociagowy wody dostarcza. Sposób uiszczania tego podatku i opłat określi regulamin (§ 9).

§. 8.

Podatek gminny i opłaty (§. 5. a. b. c) ściągane będą w obrębie gminy od obowiązanych do ich ponoszenia podług przepisów istniejących dla ściągania podatków rządowych.

§. 9.

Regulamin techniczny (§ 1), taryfę opłat § 5 b. i c.) sposób uiszczania podatku gminnego i opłat (§. 7) i w ogóle wszelkie rozporządzenia wykonawcze do niniejszej ustawy co do używania wody i wynagrodzenia za używanie wodomierzy uchwali Rada miejska. Uchwała ta jednak wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego w porozumieniu z c. Namiestnictwem. W taki sposób może nastąpić zmiana regulaminu taryfy i rozporządzeń wykonawczych.

§. 10.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

§. 11.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.